

กลุ่มที่ ๖ (สัปดาห์ที่ ๖)

สรุปรายงานการบรรยายประจำวัน

การฝึกอบรม หลักสูตร “การพัฒนานิติกระดับกลาง” (พ.ต.ก.) รุ่นที่ ๖

หัวข้อวิชา ความเปลี่ยนแปลงทางสังคมและกฎหมาย : วิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ

วันที่ ๒๙ มีนาคม ๒๕๖๐ เวลา ๐๙.๐๐ - ๑๒.๐๐ นาฬิกา

วิทยากร นายเวชสิทธิ์ อนุชิตวงศ์ เลขาธิการศาลยุติธรรมประจำภาค ๒ ช่วยทำงานชั่วคราว

ในตำแหน่งเลขาธิการศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบกลาง

วิวัฒนาการความเป็นมาของศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ

เดิมคดีอาญาที่เกี่ยวกับการทุจริตหรือปฏิบัติหน้าที่โยมิชอบของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ได้รับการพิจารณาพิพากษาโดยศาลยุติธรรม

หลังจากนั้นคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรม ออกประกาศเรื่อง การจัดตั้งแผนกคดีทุจริตและประพฤติมิชอบของเจ้าหน้าที่รัฐในศาลอาญา ลงวันที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๕๘ และในปี ๒๕๕๙ ได้มีพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. ๒๕๕๙ มีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ ๑๗ สิงหาคม ๒๕๕๙ ประกอบด้วยศาลอาญาคดีทุจริต และประพฤติมิชอบกลางและศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบภาค

เหตุผลในการจัดตั้งศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ

การทุจริตและประพฤติมิชอบมีผลกระทบต่อเสถียรภาพความมั่นคงทางสังคม และเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ และก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินของแผ่นดินเป็นจำนวนมากเพื่อแก้ไขปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบอย่างจริงจัง จึงได้จัดตั้งศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบขึ้น

เขตอำนาจศาลอาญาคดีทุจริตฯกลาง

๑. คดีทุจริตฯที่เกิดขึ้นในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร จังหวัดสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรสาคร จังหวัดนครปฐม จังหวัดนนทบุรี จังหวัดปทุมธานี (พ.ร.บ.จัดตั้งฯ ม.๕ วรรค ๒)

๒. คดีทุจริตฯที่เกิดขึ้นนอกเขตพื้นที่ในข้อ ๑ แต่ศาลอาญาคดีทุจริตฯภาคยังไม่เปิดทำการในเขตพื้นที่ดังกล่าว

๓. คดีทุจริตฯที่เกิดขึ้นนอกราชอาณาจักร (พ.ร.บ.จัดตั้งฯ ม.๕ วรรค ๔)

๔. คดีทุจริตฯที่เกิดขึ้นในเขตพื้นที่ซึ่งมีการตั้งศาลอาญาคดีทุจริตฯภาคที่เปิดทำการแล้ว แต่ได้ยื่นฟ้องที่ศาลอาญาคดีทุจริตฯกลาง และศาลอาญาคดีทุจริตฯกลางใช้ดุลพินิจรับไว้พิจารณา (พ.ร.บ.จัดตั้งฯ ม.๕ วรรค ๒)

สาระสำคัญของพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. ๒๕๕๙

๑. ใช้วิธีพิจารณาในระบบไต่สวนและเป็นไปโดยรวดเร็ว ตามมาตรา ๖ วรรคหนึ่ง

๒. มีเจ้าพนักงานคดีทำหน้าที่ช่วยเหลือศาล ตามมาตรา ๗

-ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพ.ร.บ.นี้ ให้เจ้าพนักงานคดีเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา และให้มีอำนาจมีหนังสือเรียกบุคคลใดมาให้ข้อมูล หรือจัดส่งเอกสารเพื่อประกอบการพิจารณาเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ตามอำนาจหน้าที่

๓. ศาลมีอำนาจสั่งให้แก้ไขการดำเนินกระบวนการพิจารณาที่ไม่ถูกต้อง ย่นหรือขยายระยะเวลาได้ตามมาตรา ๘,๙

***๔.การห้ามนับระยะเวลาหลบหนีรวมเป็นส่วนหนึ่งของอายุความ และมีให้นำกฎหมายเรื่องอายุความล่วงหน้าลงโทษมาใช้บังคับจำเลยที่หลบหนีตามคำพิพากษา ตามมาตรา ๑๓

มาตรา ๑๓ บัญญัติว่า ในการดำเนินคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ ในกรณีผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยหลบหนีไปในระหว่างถูกดำเนินคดี หรือระหว่างการพิจารณาคดีของศาล มิให้นำระยะเวลาที่ผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยหลบหนีรวมเป็นส่วนหนึ่งของอายุความ

ในกรณีมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษจำเลย ถ้าจำเลยหลบหนีไปในระหว่างต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษ มิให้นำบทบัญญัติมาตรา ๙๘ แห่งประมวลกฎหมายอาญามาใช้บังคับ

***๕.การมีบทลงโทษผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยที่หนีประกัน ตามมาตรา ๑๔

มาตรา ๑๔ บัญญัติว่า ในการดำเนินคดีทุจริตและประพฤติมิชอบจามพระราชบัญญัตินี้ ผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยที่หลบหนีไปในระหว่างที่ได้รับการปล่อยชั่วคราว ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และถ้าเป็นการหลบหนีในระหว่างการพิจารณาของศาล ไม่ว่าศาลจะมีคำสั่งจำหน่ายคดีหรือไม่ก็ตาม ศาลอาจมีคำสั่งให้ผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการติดตามหรือจับกุมจำเลยรายงานผลภายในระยะเวลาที่ศาลเห็นสมควร

ความผิดตามวรรคหนึ่งไม่ระงับไปเพราะเหตุที่คดีของผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยนั้นมีการสั่งไม่ฟ้อง ยกฟ้อง จำหน่ายคดี หรือถอนฟ้อง

๖. โจทก์ต้องชี้ช่องพยานหลักฐานให้ชัดเจนเพียงพอในฟ้องตามมาตรา ๑๕ วรรคหนึ่ง

-ฟ้องต้องทำเป็นหนังสือมีข้อความตามที่บัญญัติไว้มาตรา ๑๕๘ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

๗. กำหนดให้ส่งรายงาน และสำนวนการสอบสวน หรือสำนวนการไต่สวนข้อเท็จจริงพร้อมสำเนาอิเล็กทรอนิกส์ในวันยื่นฟ้อง ตามมาตรา ๑๕ วรรคสอง

๘. การสั่งให้โจทก์แก้ฟ้อง ตามมาตรา ๑๕ วรรคสาม

-ข้อสังเกตในกรณีนี้คือ ถ้าฟ้องขาดองค์ประกอบความผิด ศาลจะไม่สั่งให้แก้ฟ้อง เพราะไม่ใช่กรณีเป็นการฟ้องที่ไม่ถูกต้อง ศาลจึงต้องพิพากษายกฟ้อง (ฎ.๒๘๘/๒๕๑๕.๒๗๔/๒๕๔๖)

๙. การไต่สวนมูลฟ้อง ตามมาตรา ๑๖

- ในคดีที่ผู้เสียหายเป็นโจทก์ให้ไต่สวนมูลฟ้อง

- ในคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ หรือคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นโจทก์ ไม่จำเป็นต้องไต่สวนมูลฟ้อง

- พนักงานอัยการสูงสุด หรือประธานคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นโจทก์ ให้ศาลประทับฟ้องไว้พิจารณา โดยไม่ต้องไต่สวนมูลฟ้อง

๑๐. วิธีการไต่สวนมูลฟ้อง ตามมาตรา ๑๗

- ให้ดำเนินการตามมาตรา ๑๖๕ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

- คำสั่งของศาลที่ว่าคดีมีมูลให้แสดงเหตุผลอย่างชัดเจนประกอบด้วย

๑๑. ศาลมีอำนาจที่จะสืบพยานหลักฐานในกรณีจำเลยให้การรับสารภาพได้ตามมาตรา ๑๙

- เพื่อทราบถึงพฤติการณ์แห่งการกระทำความผิดจนกว่าจะพอใจว่าจำเลยกระทำความผิดจริง

๑๒. การยื่นบัญชีระบุพยาน ตามมาตรา ๒๐

- คู่ความทั้งสองฝ่ายอาจอ้างตนเอง พยานวัตถุ พยานเอกสาร พยานบุคคลหรือหลักฐานอื่นซึ่งน่าจะพิสูจน์ได้ว่าจำเลยมีผิดหรือบริสุทธิ์ได้ตามที่ศาลเห็นสมควร

๑๓. กระบวนการตรวจหลักฐานก่อนกำหนดวันนัดสืบพยาน ตามมาตรา ๒๑

- ในวันตรวจพยานหลักฐาน ให้คู่ความส่งพยานเอกสาร และพยานวัตถุที่ยังอยู่ในความครอบครองของตนต่อศาลเพื่อให้คู่ความอีกฝ่ายตรวจสอบ

๑๔. การพิจารณา ตามมาตรา ๒๒, ๒๓, ๒๕, ๒๖

- กำหนดให้ศาลนำรายงาน และสำนวนการไต่สวนข้อเท็จจริงของโจทก์มาเป็นหลักในการแสวงหาความจริง

- ศาลมีอำนาจเรียกพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องมาสืบได้เอง และไม่ตัดสิทธิคู่ความในอันที่จะโต้แย้งหลักฐานดังกล่าว

- ในการสืบพยานบุคคล ศาลอาจถามพยานเกี่ยวกับข้อเท็จจริงใดๆที่เกี่ยวข้องกับคดี แม้จะไม่มีคู่ความฝ่ายใดยกขึ้นอ้างก็ตาม และใช้คำถามนำได้

- ศาลอาจขอให้ผู้ทรงคุณวุฒิ หรือผู้เชี่ยวชาญมาให้ความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาพิพากษาคดีได้

๑๕. หลักการพิจารณาโดยเปิดเผยและต่อหน้าจำเลย และข้อยกเว้น ตามมาตรา ๒๘

- เมื่อจำเลยมีทนายและจำเลยได้รับอนุญาตจากศาล

- จำเลยเป็นนิติบุคคล และศาลได้ออกหมายจับผู้จัดการ หรือผู้แทนของนิติบุคคลนั้นแล้ว แต่ยังไม่จับตัวมาไม่ได้

- จำเลยอยู่ในอำนาจศาลแล้ว แต่หลบหนีไปและศาลได้ออกหมายจับแล้ว แต่ยังไม่จับตัวมาไม่ได้

- ในระหว่างพิจารณาหรือสืบพยาน ศาลมีคำสั่งให้จำเลยออกจากห้องพิจารณาเพราะเหตุขัดขวางการพิจารณา

๑๖.การคุ้มครองพยาน ตามมาตรา ๓๐

-พยานบุคคลในคดีทุจริตและประพฤติมิชอบอาจได้รับการคุ้มครองตามมาตราพิเศษ

๑๗.การริบทรัพย์สิน ตามมาตรา ๓๑,๓๒,๓๓

-หลักการสำคัญในเรื่องริบทรัพย์สินในคดีทุจริต คือ ไม่ว่าโจทก์จะมีคำขอหรือไม่ก็ตาม ศาลก็อำนาจริบได้

-ผู้มีหน้าที่ต้องส่งสิ่งที่ศาลสั่งริบชำระเป็นเงินแทนตามมูลค่าได้

๑๘.การอุทธรณ์ ตามมาตรา ๓๘ -๔๓

-ให้จัดตั้งแผนกคดีอาญาทุจริตและประพฤติมิชอบขึ้นในศาลอุทธรณ์

-ในกรณีที่จำเลยซึ่งไม่ได้ถูกคุมขังเป็นผู้อุทธรณ์ จำเลยจะยื่นอุทธรณ์ได้ต่อเมื่อแสดงตนต่อเจ้าพนักงานศาลในขณะที่ยื่นอุทธรณ์ มิฉะนั้นให้ศาลอุทธรณ์แผนกคดีอาญาทุจริตและประพฤติมิชอบมีคำสั่งไม่รับอุทธรณ์

-คดีที่ศาลชั้นต้นพิพากษาให้ลงโทษประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิต เมื่อไม่มีการอุทธรณ์ คำพิพากษา ให้ศาลชั้นต้นส่งสำนวนและคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ไปยังศาลอุทธรณ์แผนกคดีอาญาทุจริตและประพฤติมิชอบ ตามมาตรา ๒๔๕แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

๑๙.การฎีกา ตามมาตรา ๔๔-๔๘

-ผู้ฎีกายื่นคำร้องแสดงเหตุที่ศาลฎีกาควรรับฎีกาไว้พิจารณาตามมาตรา ๔๖ พร้อมกับคำฟ้องฎีกาต่อศาลชั้นต้นที่มีคำพิพากษาหรือคำสั่งภายในกำหนดหนึ่งเดือน

๒๐.การบังคับตามคำพิพากษาหรือคำสั่งตามมาตรา ๔๙-๕๑

-เว้นแต่พระราชบัญญัตินี้จะบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น การบังคับตามคำพิพากษาหรือคำสั่งในส่วนอาญาให้เป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และในส่วนแพ่งให้เป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

-การบังคับเอาแก่ทรัพย์สินอื่นของบุคคลซึ่งต้องชำระเงินแทนมูลค่าสิ่งที่ศาลสั่งริบหรือสั่งให้ตกเป็นของแผ่นดิน ให้กระทำได้ในสิบปี นับแต่วันที่มิคำพิพากษาถึงที่สุด

บทเฉพาะกาล

มาตรา ๕๒ บรรดาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบที่ได้ยื่นฟ้องไว้ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้บังคับตามกฎหมายซึ่งใช้อยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับจนกว่าคดีนั้นจะถึงที่สุด

.....

หัวข้อวิชา ประเด็นร่วมสมัยเกี่ยวกับจริยธรรมและกฎหมาย

วันที่ ๒๙ มีนาคม ๒๕๖๐ เวลา ๑๓.๐๐ - ๑๖.๐๐ นาฬิกา

วิทยาการ ศาสตราจารย์พิเศษ จรัญ ภัคดีธนากุล   ตฤการศาตร์รัฐธรรมนูญ

.....

กฎหมาย

แยกได้เป็น

๑.หลักนิติธรรม

๒.ประโยชน์ของประเทศชาติ

๓.ความยุติธรรม-ความถูกต้อง-ความชอบธรรม

๔.สำนึกในศีลธรรมอันดีของประชาชน

๕.สุจริตธรรม

๖.จริยธรรมแห่งวิชาชีพ

๗.คุณธรรมแห่งสังคม

๘.ปราศจากความลำเอียงคือ อกติ ๔ และการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม

หลักความชอบด้วยกฎหมาย

๑.มีกฎหมายให้อำนาจหรือไม่

๒.ถ้ามี - มีเงื่อนไขไว้อย่างไรบ้าง

๓.ถ้าครบเงื่อนไข - มีขอบเขตกว้าง-แคบอย่างไร

๔.ถ้าอยู่ในขอบเขต-มีขั้นตอน-วิธีการและวิธีการอย่างไร

๕.ถูกขั้นตอน วิธีการ และครบเวลาแล้ว ยังต้อง

๕.๑ สุจริต รวมถึงพฤติกรรมเลียงกฎหมายที่มุ่งคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ และความประมาท
เลินเล่ออย่างร้ายแรง

๕.๒ ได้สัดส่วนพอเหมาะ พอควรแก่กรณี

๕.๓ มีเหตุผลอันชอบธรรมรองรับ สนับสนุนอย่างมั่นคง

กฎหมายอาญาต้องมีความยุติธรรม และรักษาความสงบสุขของประชาชน มุ่งสำนึกในศีลธรรมอันดี
ของประชาชน และมีสัจธรรม

วิธีการต้องบริสุทธิ์คือ

๑. ไม่ทำผิดกฎหมาย
๒. ไม่ทำร้าย ไม่เบียดเบียน
๓. ซื่อสัตย์ สุจริตไม่แปรเปลี่ยน
๔. ไม่ผิดเพี้ยนจากถูกต้อง

แบบอย่างของนักกฎหมายที่ดี

๑. เสด็จในกรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์ พระบิดาแห่งกฎหมายไทย
ไม่โกง ไม่โก่ง ไม่กลัว ไม่เห็นแก่ตัว ไม่มีัว ไม่มีัวเมา

๒. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๙
“เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์และความสุขแห่งมหาชนชาวสยาม”
กฎหมาย มิใช่สิ่งที่ประชาชนสนใจ แต่ความถูกต้องและเป็นธรรมต่างหากที่ประชาชนใฝ่ฝันหา
ชาวประชาจะผาสุกอยู่ได้อย่างไร ถ้าต้องถูกปกครองด้วยกฎหมายที่ไม่เป็นธรรม
ขอให้ท่านจงใช้กฎหมายเป็นยานพาหนะ พาท่านไปส่งมอบความยุติธรรมให้แก่ประชาชนให้จงได้

๓. ศาสตราจารย์ธานินทร์ กรัยวิเชียร
เหนือกฎหมาย ยังมีกฎแห่งกรรม
มีศีลธรรม คือรากฐาน แห่งกฎหมาย
จรรยาบรรณ มิใช่ ความมั่งงาย
จุดประสงค์ สุดท้าย คือยุติธรรม

.....